

Eesti Teatri Agentuuri näidendivõistlus 2013

Toomas Suuman

Martin Algu

Viktor Kingsepp

Andra Teede

Ott Aardam

„Viimase öö õigus“

„Väavelmagnooliad“

„Minu tänav“

„Estoplast“

„Jää“

Näidendivõistlusi on Eesti Teatri Agentuur (enne 2008. aastat Eesti Näitemänguagentuur) korraldanud alates 1995. aastast. Nende hulgas on nii lastele- ja noortele suunatud kui ka koostöös naaberriikidega läbiviiduid. Kaheksateist aasta jooksul on Eestis ning välismaal lavale, telekraanile ja raadioeetrise jõudnud kümneid võistlustekste ning mitmed võidutöödest on lavastamisel juba teist või kolmandatki korda.

Selleaastase näidendivõistluse žüriisse kuulusid:

Jan Kaus (esimees), Andrus Laansalu,
Mari-Liis Lill, Ene Paaver, Jukka-Pekka Pajunen,
Marius Peterson ja Anne Tärnpu.

Võistlust toetas Eesti Kultuurkapital.

Rohkem infot võistluste kohta:

www.teater.ee/autorile/naidendivoistlused

ja heidi@teater.ee (Heidi Aadma).

TOOMAS SUUMAN (s 1956)

Toomas Suuman on eesti näitleja ja lavastaja, kes pärast Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstkateedri 8. lennu lõpetamist aastal 1978 on töötanud Vanemuise teatris ning alates 1980. aastast Rakvere Teatris näitlejana ja aastatel 1996–1999 ka kirjandusalajuhatajana. Suuman tuli Rakverre esialgu näitlejana ning hakkas lavastama mõned aastad hiljem alustades kahe omakirjutatud dramatiseeringuga. See, et Suumani nimi on kõrvuti algupärandi autori omaga, sai tema puhul edaspidi üsna tavaliseks ning peagi ilmusid repertuaari ka Suumani omakirjutatud näidendid.

Suuman on jäänud Rakverre tänaseni, olles omamoodi teatri maskotiks selle sõna kõige üllamas tähenduses: ikka on tema lavastused need, mis tegelevad kodukandi kultuurilooga ja/või annavad vajalikke osatähtsusi unustusse

jääma kippuvatele näitlejatele. Seda kinnitavad ka mitmed kolleegipreemiad (2007, 2008, 2010) ja Rakvere linna teenetemärk (2002).

Toomas Suumani näidendeid:

1996 „Liivad“

2000 „Meil aiaäärne tänavas“

2006 „Taeva vari“

2008 „Linnapea“

2009 „Saksad sõitsid saaniga“

2011 „Nõiutud kevade“

2013 „Viimase öö õigus“

I preemia Eesti Teatri Agentuuri 2013. aasta näidendivõistlusel

VIIMASE ÖÖ ÕIGUS

Draama kahes vaatuses.

5M + 1N

Eestlased olevat orjarahvas, kes sajandeid harjunud, et keegi teine nende eest mõtleb ja otsustab. Mis saab aga siis, kui endistest otsustajatest on jäänud järele purupaljad ja saamatud pagulased omaenda kodus ning võim on läinud pärismaalaste kätte? Näidendi tegevus toimub 20. sajandi alguse Eesti ühes mõisas, kus rollid just sel moel vahetunud, kuid vaatleb muutuste tagajärgi eelkõige noorema põlvkonna silmade kaudu. Need noored kasvasid koos üles veel vanas, harjumuspärases korras, kuid siis olid neile maaomandist ja peremehestaatusest märksa olulisemad teismeea armumised ja sõpradevaheline rivaliteet. Nüüd on täiskasvanuks saadud – ootamatult, nagu ikka, ja uued rollid vajavad täitmist. Kahjuks pole neil aga kelleltki uues rollis olemist õppida, sest vanema põlvkonna tegusid juhib pigem kättemaksuiha kui mõistus. Nii on see näidend ka Eesti täiskasvanuks saamise lugu – ilustamata, kuid lootusrikas.

TEGELASED:

Tõnis Rõuk, Ojastu suurtalunik

Toomas Rõuk, tema poeg

Jüri Laugats, Ojastu mõisavalitseja

Anna Laugats, tema tütar

Heinrich von Linden, Ojastu mõisahärra

Georg von Linden, endise Ojastu mõisahärra kummitus

Näidendi esimene vaatus toimub Eestimaa kubermangus 1907nda aasta hilissügisel ja jõuluajal. Teine vaatus Eesti Vabariigis, esimeste jõulude paiku pärast Vabadussõda.

Näidendi autor kinnitab, et seda lugu pole tegelikkuses kunagi juhtunud. Kõik kokkulangevused nimede, paikade ja sündmuste osas on juhuslikud ning autor ja tema tegelased nende eest ei vastuta.

KATKEND NÄIDENDIST:

3. pilt

/.../

Toomase hääl (väljast): Heinrich!!! Ma ükskord juba peksin su lollaka vaeseomaks! Ma oleks pidand su raisa tookord maha lööma! Miks sa tagasi tulid! Mida sa otsid siit! Misasi sa oled selline – härra!!!

Uksekolksatus lööb akna lahti. Tuul tuleb tupp. Läbi tuule kostab

Toomase kisa. Heinrich vaatab aknast välja. Hakkab tasakesi

laulma. Pimedus. Läbi pimeduse ja laulu kostab talumehe sõim.

Seina seest ilmub Georg von Linden. Libiseb üle toa, ukulele rinnal.

Vaatab aknast välja.

Georg: Marudalt sõimavad, mis? See nende keel, see on sõimamiseks iseäranis kaunis. Laulmiseks ja sõimamiseks. Rääkimiseks mitte. Nad ju ei räägi tegelikult. Nende kõne on ju tegelikult varjamine. Muudkui varjavad. Vaikselt. Aga kui siis ühekorra röökima kukuvad, siis...! Siis on Beethoven, on Wagner... looming, jah...!

Heinrich: Onu, ma tahan sult...

Georg: Ma tean, ma tean! Ma ei oska sulle praegu veel midagi öelda, las ma... jah. **(Võtab ukulelelel akordi. Asutab minekule.)**

Heinrich: Kuhu sa lähed?

Georg: Ma mõtlesin, et... sinna! **(Libiseb ukulelet mängides üle toa. Kaob seinasse. Heinrich vaatab aknast välja. Pimedus.)**

4. pilt.

Talv. Õues on lumi maas. Keset tühja tuba seisab üksik jõulupuu.

Teda on püütud ehtida. Sealsamas korralikult ülestehtud voodi.

Laud. Paar tooli. On tahetud teha eluruumi. See pole õnnestunud.

Tuba on lai ja kõrge. Kõik asjad ning esemed vaid rõhutavad tema

tühjust ja hüljatust. Kõrgetest akendest paistab Eestimaa jõul ja

suure puu härmas vari. Uksekolksatus. Sammud. Tulevad Toomas ja

Anna. Nad on talverõivais. Annal suur, villane, jäätund narmastega rätik peas. Jäävad lävel seisma. Vaatavad.

Anna: Issand jumal...! **(Vaikus.)**

Toomas: Noh, mis me teeme siin siis... polegi teist.

Anna: Oh jumal küll...!

Toomas: Mis nüüd on? Ise tahtsid tulla!

Anna: Tahtsin jah, aga...

Toomas: Siis vaatagi kuidas härrad elavad!

Anna: Armetu...

Toomas: Pole siin midagi! Katus lapitud, puuriit vedeleb õue peal... Toitu toodaks kah kord päevas. Sittagi tegema ei pea. Mõni mees oleks õnnelik.

Anna: Issand jumal...

Toomas: Aitab nüüd!!! **(Vaikus.)**

Anna: Toomas!

Toomas: Jah.

Anna: Kas sa armastad mind?

Toomas: Jah. Miks sa küsid?

Anna: Ma mõtlen kui sa siis... kui sa tookord Heinrichi nõnda hirmsasti peksid, nii, et su käed olid tema ja su enda verega koos... See oli siis ju minu pärast? Oli ju? Sellepärast, et sa tahtsid mind endale saada? Ei tahtnud, et ma temaga koos siit ära läheksin? Võõrale maale, võõraste inimeste hulka?

Toomas: Jah. Sellepärast. Muidugi.

Anna: Taevas küll, kuidas ma kartsin!

Toomas: Mida sa kartsid?

Anna: Kartsin, et sa tapad ta ära! Kui ta seal põrandal maas verd kõhis ja kõik karjusid ja sina röökisid ja peksid! Ja Heinrich ainult vaatas ja ise ei näind midagi, silmad verised.

Toomas: Vahest olekski pidanud...

Anna: Mida?

Toomas: Tapma. Siis ei oleks seda... jõulupuud siin ja... kõike... seda.

Anna: Ma arvasin, et sind pandaks nüüd vangi ja saadetaks sunnitööle!
Heinrich sureb ja sind pandaks vangi ja ma ei näe teid enam kunagi!

Toomas: Sunnitöö ongi minusugustele paras paik.

Anna: Mismoodi sinusugustele.

Toomas: Lihtsalt. Minusugustele. Talupoisikesele, kes mängib koos härraga ja käib siis koos härraga koolis ja õpib prantsuse keelt ja ladina keelt ja Cicerot ja Schopenhauerit ja on ise ka juba pealtnäha nagu härra. Nagu härra. Sellisele on sunnitöö täpselt õige koht. **(Vaikus.)**

Anna: Võta mul ümbert kinni, Toomas!

Toomas: Mis sul on?

Anna: Hoia mind! **(Toomas võtab naisel ümbert kinni.)** Ja nüüd luba mulle, et sa mitte kunagi, mitte iialgi mind ära ei lase! Enda juurest! Pane või seina külge ketti, peksta kui tarvis, aga ära luba mul kuhugi minna, sest muidu ma ei tea mida ma teen! Kas lubad?

(Uksekolksatus. Sammud.)

Toomas: Vist tuli koju.

Anna: Kas sa lubad mulle seda?! **(Uksele ilmub Heinrich. Tal on koorem lumist hagu süles. Vaikus.)**

Toomas: Me... Uks oli lahti. Astusime sisse.

Heinrich: Tere.

Anna: Oi, muidugi, tere! Heinrich.

Toomas: Jõulud sul siin.

Heinrich: Jõulud on läbi. **(Vaikus.)** Kuulge... ma ei tea nüüd... võtke siis istet või...

Anna: Ei-ei! Me ei jää kauaks!

Toomas: Me, jah... Ülehomme on laulatus. Tulime sind kutsuma. Mõlemad.

Heinrich: Laulatus? Ah, jaa! Laulatus.

Toomas: Sa siis tuled? Saadan sulle hommikul Madise järgi.

Anna: Tule palun, Heinrich! Luba, et sa tuled!

Heinrich: Jah. Vabandage mind, ma pean siin... **(Tal on endiselt haoroikad süles) ... ahju. (Vaikus)**

Toomas: Mida sa teed mees?! Ma lasin sulle koormatäie kuiva kaske õue vedada! Mis sa jäändad nende roigastega?!

Heinrich: Kuidas isaga on? Tõnisega?

Toomas: Põeb.

Anna: Mida ta põeb, hinge vaagub! Rabandus on rabandus! Tahtsime pulmad edasi lükata, ei luband, ütles, et tahab selle rõõmu veel ihusilmaga ära näha!

Toomas: Kuradile! Ta tahab kindel olla!

Anna: Millele kindel?

Toomas: Millele, millele? Et sa ikka mulle tuled! Selge! Mulle, mitte...

Anna: Möisahärrale?!

Toomas: Jah! Siis on tema plaan lõpuni peetud, siis ta võib minna!

(Heinrichile südametäiega.) Anna siia need kuradima tokid, mis sa soendad raisku! **(Rabab haod omale, kisub akna lahti ja viskab välja.)** Kavatsedki sellist lolli mängima jääda või? Parunihärra korjab hagu! Parunihärra vaatab kurvalt aknast õue, nutab möödunud hiilgust taga! Nagu mingist romaanist kohe, ja olgu öeldud, et väga sitast romaanist!

Anna: Jäta ta rahule!

Toomas: Ei jäta rahule! Kurat! Kui sa oled härra, siis ole härra! Lasknud kinni panna need, kes su tagant varastasid! Saatnud valda maksuinspektori kaela! Toond kasakad püssidega kohale! Läind kurat haagikohtusse oma asjaga! Sa oled parun, mees! *Il barone*, seapeet ja kaalikas! Ja üks *il barone* ei tohi käituda nagu viimane munn!

Anna: Toomas!

Toomas: Mis on? Et härrale munn ütlesin või? Ei näe ma siin härrat? Või kardad, et saab äkki rabanduse nagu mu vanamees! Kuule, Heinrich, räägime nagu mees mehega! On sul raha vaja? Mul on, ma annan! Ma laenan! Niiakauaks kui saad tagasi makstud. Tahad mõisa maha müüa? Ma aitan! Sõida Saksa! Jää sinna! Oled kodus seal! Mis sa siit sellelt sitaselt maalt ootad ja otsid. Pool aastat tuleb taevast paska pähe ja teine pool tapad ennast tööga!

Heinrich: Ei. **(Vaikus.)**

Toomas: Selge. Siis istu kurat siin ja hallita koos oma häärberiga! Ma lasen tee otsa sildi püsti panna – kes seda teed pidi läheb, näeb lolli! Ja veel – Ojastu talu on nüüd minu nime peal. Nii et kui miskit värki või asja

vaja ajada siis siin seisab taluperemees, selge! Vallakirjast olen läbi kantud! Mõisakiri peaks olema sinu teha, aga eks ma või Jüriga kah rääkida! Lähme, Anna!

Heinrich: Anna, ütle isale aitäh toidu eest! Väga maitsev oli.

Toomas: Vähemasti söönd ikka oled?

Heinrich: Jah. Putru. Tangudest. Pekitükkidega.

Toomas: Härra sööb kord päevas tanguputru!

Heinrich: Iga vald toitku omad vaesed! See on seadus, mille täitmist parun Heinrich von Linden võib veel nõuda! Iga vald peab oma vaesed toitma.

(Vaikus. Seistakse. Vaadatakse üksteist. Pimedus. Selles pimeduses kostavad sammud. Äraminejate, tulijate omad? Kes teab.)

MARTIN ALGUS (s 1973)

Martin Algus on hetke premeerituim eesti näitekirjanik, olles võitnud kolm näidendivõistlust. Tema näidend „Kontakt“, mis võitis peapremia rahvusvahelisel näidendivõistlusel „New Baltic Drama 2011“, esmalavastus Soomes. Ta on vabakutseline näitleja, tõlkija ja näitekirjanik, kes kirjutab stsenaariume ja produtseerib TV sarju. Ta on tõlkinud inglise ja vene keelest üle 25 näidendi ning võitnud maailma uudisdramaturgia jälgimise ja vahendamise eest Eesti Teatriliidu Kurtna-nimelise tõlkepreemia. Soovist tõlkimise kaudu Eesti lavale sobivat teksti leida sai varsti soov ise näidendeid kirjutada.

Martin Alguse näidendeid:

2007 „Janu“

I preemia Eesti Teatri Agentuuri 2007. aasta näidendivõistlusel

2007 „Ise oled!“

II preemia Eesti Teatri Agentuuri 2007. aasta näidendivõistlusel

2009 „Päris pea ehk Kreutzwaldi sõber“

2009 „Laviin“

III preemia ERR Raadioteatri 2009. aasta kuuldemänguvõistlusel

2009 „Postmodernsed leibkonnad“

I preemia Eesti Teatri Agentuuri 2009. aasta näidendivõistlusel

2010 „Kontakt“

I preemia rahvusvahelisel näidendivõistlusel „New Baltic Drama 2011“

2011 „Õitseng“ / „Koobas“ / „Lövid ja karjused“

2011 „Arioso (Nähtamatu õhk)“

2012 „Kaheksajalg“

2013 „Väävelmagnooliad“

II preemia Eesti Teatri Agentuuri 2013. aasta näidendivõistlusel

VÄÄVELMAGNOOLIAD

Tõestisündinud loo ainetel.

2M + 1N

Karjäärinaine kandideerib veel paremale töökohale, kuid samal ajal veereb naise ellu invaliidist isa, kellest ta vaid lapsepõlvevägivalda mäletab. Elukaaslane toetab naise püüdlusi – nii veel paremat töökohta saada kui isa hooldamisest pääseda. Ja siis mees kaob, jättes naise üksi kaotatud karjäärivõimalusega ning vastamisi oma hädise isa ja lapsepõlvetraumadega. Nii võiks kokku võtta selle näidendi loo, ütlemata tegelikult midagi näidendi enda kohta. Tekst on napp, luuleline ja kujundlik – pigem poeesia kui olmerealism. Poetiline realism. See loo ja keele vastuolu on autori kindel valik teadmises, et poeesia distantseerib vastuvõtjat loost vaid näiliselt, kiskudes ta tegelikult halastamatult sügavale tegelaste reaalsusesse.

TEGELASED:

NAINE (40)

MEES (45)

ISA (80)

elutuba.

praegu.

KATKEND NÄIDENDIST:

(naine. kummaline heli. päev)

NAINE:

külmus.

ükskõiksus.

tardumus.

muusika eemalt.

hajus naerukatke.

sool rannaliival.

jäljed, mis kaovad vaalude taha pilliroo vahele.

varjud, mis langevad lenneldes.

hiilivad pimedatest põõsaalustest.
sirutavad oma hämaraid niite mööda õhku.
mööda asfalti.
mööda niisket udust klaasi.
ma olen kerra tõmbunud.
seesmiselt.
kosmiliselt.
ma hõljun väävelplaneedi kohal.
üle auravate väävlivulkaanide ja hämarate väävlimetsade.
üle happejärvel helkiva hiiglasliku väävelkuu.
(mees tuleb. mehel on plaaster oimukohal)

MEES:

mu särk, mu.

tossud.

trenniriided.

kus need on?

NAINE:

kapis.

ma arvan.

MEES:

ma ei näinud.

ma leidisn ainult selle koti.

selle kuradi.

(rapsib spordikotiga. spordiriided kukuvad välja)

...

oh.

nonii.

kurat.

need on siin sada aastat olnud.

NAINE:

ma ei teadnud.

MEES:

(rapsib riietega)

see on.

see.

kurat.

kuradi.

kurat!!!

...

anna andeks.

NAINE:

ralf.

MEES:

see on ajuvaba.

see on vastuvõetamatu.

NAINE:

ralf.

MEES:

mitte midagi pole teha.

seadus ei kaitse meid.

seadus kaitseb lurjuseid.

pole tõendeid!

pole pealtnägijaid!

motiiv on segane.

isa hoolduse küsimus?

misasi???

NAINE:

ralf.

MEES:

ma räägin neile.

mind rünnati parklas.

pimedas parklas.

selja tagant.

turvakaamera salvestuselt paistab tume kogu.

see hiilib mu selja taha, kui ma autouust avan.

ja mind lüüakse kurikaga pähe.

...

mis toimub?

ei, ma lihtsalt küsin?

ma oleks võinud surma saada.

ma.

ma ei jõudnud koosolekule.

hindud lendasid tagasi.

mind asendas see noor mees.

see noor kuradi ennast täis tüüp meie kontorist.

NAINE:

ralf.

MEES:

ma ei saanudki seda suurt projekti endale, sest ma olin haiglas.

sest mind rünnati pimedas parklas.

ja mitte keegi ei aidanud.

ma vedelesin seal pool tundi.

teadvuseta.

oma auto kõrval.

NAINE:

ralf.

MEES:

turvakaamera salvestuselt on näha, kuidas inimesed mööda kõnnivad.

poekottidega.

telefonidega.

tuimalt.

kõik need inimesed.

kõrvaklappidega.

silmaklappidega.

kuni üks naine kiirabisse helistab.

NAINE:

kuhu jõud kaob?

kuhu see kaob.

MEES:

see pole normaalne.
need inimesed on ohtlikud.
ja me ei saa mitte midagi teha.
see pole normaalne.

NAINE:

ma läksin bussi pealt maha.
instituudi juures.

see naine.

bolonka.

ta oli teisel pool teed.

ta lihtsalt vaatas mind.

MEES:

ei, ma pean uurima.

mida sellises olukorras tehakse.

mida meil teha on.

politsei sekkub alles siis, kui keegi surma saab.

kurat.

peab olema mingi võimalus.

NAINE:

nad tahavad, et ma oma isa eest hoolitsema hakkaksin.

MEES:

nonsens.

see pole sinu isa.

de facto.

pole kunagi olnud.

ja me ei anna alla.

see on välistatud.

me ei saa neile näidata, et vägivald toimib.

NAINE:

ma sain e-maili.

nad ähvardavad kogu asja meediasse viia.

ma ei saa siis enam instituudi juhiks kandideerida.

ma olen siis naine, kes ei taha oma vana ja haige isa eest hoolitseda.

MEES:

mida?

NAINE:

kedagi ei huvita tõde.

see kõlab lihtsalt nii kuradi hästi.

“marta, kes ei taha oma isa eest hoolitseda, kandideerib direktoriks”.

MEES:

ma ei usu.

meedia ei saa lahמידa.

kui nad vähegi süvenevad, siis nad saavad ju aru, et asi on hoopis vastupidi.
kurat.

kogu euroopa vananeb.

varsti on siin üldse ainult hunnik pensionäre koos veel suurema hunniku
immigrantidest rüüstajatega, kelle kuradi tootlikkusest oleneb, kas me
saame pensionipäeval oma kuradi südamestimulaatorile uued patareid osta
või mitte.

ei, sa ei suuda hooldada kõiki neid vanureid.

eriti neid, kes su enda vastu nii julmad on olnud.

jah?

NAINE:

ma ei tea.

MEES:

see, kes lapse eostas, pole isa.

isa on see, kes hoolib ja pühendub, kes tagab turvalise kodu.

nii lihtne see ongi.

NAINE:

see ei huvita kedagi.

sest see kõlab lihtsalt liiga hästi.

marta, kes kandideerib direktoriks ei.

MEES:

jumal küll.

see on terror.

NAINE:

ja asi pole ainult selles, et ta meist ei hoolinud.
ta tegi haiget.
ja nüüd nad tahavad mulle selle valu tagasi anda.
nad tahavad, et ma seda valu hooldama hakkaksin.
selle eest maksaksin.

MEES:

see on absurd.

NAINE:

ralf.

see hakkab sind väsitama.

MEES:

mida?

NAINE:

meid sinuga.

MEES:

ole nüüd.

marta.

ma ei jäta sind üksi sellesse jaburusse.

NAINE:

sind juba rünnati.

MEES:

noh.

ma pole mingi papist poiss.

ma ostsin endale pipragaasi.

...

ja noa.

NAINE:

mida?

MEES:

ma kannan nüüd nuga.

nagu kuradi šoti lambakarjus.

ma võin relvaloa taotleda.

ma võin selle sea maha lasta, kui ta jälle oma kurikaga tuleb.

kuradi marutõbised rebased.
ma võin meid kaitsta.
ta raisk ei tea, kellega ta jamab.

NAINE:

kuula ennast.

ralf.

sa juba.

sa.

see muudab sind.

MEES:

see ei muuda mind.

ma lihtsalt reageerin muutunud kontekstile.

kui see on sõda.

siis pole kasu poeesiast.

eurodirektiividest.

siis peab täägid käiku laskma.

NAINE:

ralf.

MEES:

nemad astusid üle piiri.

NAINE:

sa ütlesid, et naudid elu kontoris?

MEES:

naudingi.

aga kui vaja, siis ma ei karda käsi määrida.

NAINE:

miks see nii nõme peab olema.

MEES:

ma hakkan läätsi kandma.

ma olen prillidega abitu.

...um.

abitum.

ma hakkan trenni tegema.

ma hakkas uueks rünnakuks valmistuma.

NAINE:

jumal.

mis toimub?

ralf?

MEES:

see kurikahoop oli nagu äratus.

marta.

see maailm seal väljas tungib sisse.

ja see on külmem ja vihasem, kui ma mäletasin.

NAINE:

kõik voolab tagasi.

verevalumid ema kätel.

häbist hallid silmaalused.

see jõhker mees siin tugitoolis.

MEES:

kõik saab korda.

NAINE:

ma olen ohver?

ma olen ju ohver?

aga ma pean olema võitja.

ralf.

MEES:

sa oled võitja.

NAINE:

see on minu minevik, mis meie ukse taha on roomanud.

ja see ütleb, et ma olen üks kuradi hale ja mõttetud ohver!

(pimedus)

VIKTOR KINGSEPP

Autoriga saab kontakti tema agendi kaudu.

Viktor Kingsepa esindaja

Urmus Lennuk (s
1971) lõpetas 2000.
aastal EMTA
Lavakunstikooli
lavastajana. Hetkel
on Urmus Lennuk
vabakutseline
näitekirjanik ja
lavastaja.
Küsimusele, kas
need inimesed,

kellest ta oma näidendeis kirjutab, ka päriselt olemas on, vastab Lennuk, et kindlasti on. Näidendikirjutamist nimetab Lennuk väikeseks protestiks asjade vastu, mida ta tahaks, aga ei suuda elus muuta. Kindlasti peab mainima, et tema näidendeis pole ühtegi üdini halba või pahatahtlikku tegelast. Näidendite kõrval on kirjutanud ka stsenaariume ning nelja tema näidendeist on pärjatud näidendivõistluse auhinnaga. Lisaks on Lennuk üks Eesti hinnatumaid dramatiseerijaid, osates algteose atmosfäärist kaugenemata luua omaväärtuslikke tõlgendusi.

Tema näidenditest neli on võitnud preemia näidendivõistlustel ning ta valiti rahvusvahelise näidendivõistluse „New Baltic Drama 2011“ finalistide hulka.

Urmus Lennuki näidendeid:

2001 „Liivakellade parandaja“

Äramärgitud Eesti Teatri Agentuuri 2001. aasta näidendivõistlusel.

2001 „Rongid siin enam ei...“

I preemia Eesti Teatri Agentuuri 2001. aasta näidendivõistlusel.

2003. aasta algupärase dramaturgia preemia.

2002 „Kevade 2002“ (Ellumõistetud)

2003 „Boob teab“

I preemia Eesti Teatri Agentuuri 2003. aasta näidendivõistlusel.

2003 „Kadunud kindapood“

Ergutuspreemia Eesti Teatri Agentuuri 2003. aasta näidendivõistlusel.

2003 „Taksitrallitajad“

2006 „Koidula“

2008 „Päeva lõpus“

2009 „Igavene kapten“

2010 „Vargamäe Varjus“

2010 „Kadunud tsirkus“

2011 „Vargamäe voonake“

2011 „Minuga seda ei juhtu“

2011 „Pärast surma Jendalis“

2011 „Oma saar“

2012 „Naissaare Wabariigi referendum“

2012 „Remondimees“

2013 Viktor Kingsepp „Minu tänav“

III preemia Eesti Teatri Agentuuri 2013. aasta näidendivõistlusel

MINU TÄNAV

6M + 2N

Sadamavahi on tänav nagu neid igas linnas on: omas tempos tiksuv elanike pelgupaik muutuste ees, mis varem või hiljem oma räsitud ilmega mõnele uuendusele jalgu jääb. Elanikud polegi siin ehk teab mis õnnelikud, aga ega nad rohkemat tahta ka ei oska. Kodu on, meri lähedal, kohvikki siinsamas, kuigi kohvimasin on juba teab kui kaua p***is olnud. Uuendajate soovi piirkonda arendada ja tänava elanikele paremat elu pakkuda selle loo kangelased mõista ei püüa ega ei hakkagi kunagi mõistma. Autorit huvitab eelkõige tänav kui inimeste, mitte majade kogum. Euronõuetele ei vasta neist kellegi elu, kuigi nendesuguseid leidub viies rikkamas liiduriigiski. Leidub igal pool ja alati, hoolimata uuendustest.

TEGELASED:

MINA

KALLE

NIKOLAI

KATA-BLAUM

TIMO

OLTER-KAMM

KUNDER

ANNA

Aga ka BÄND, MERI, TAEVAS, TUUL, ÖÖ ja teised.

KATKEND NÄIDENDIST:

KOLM

Istume Kallega kahekesi ja Mina püüan Kalle kulusid ja tulusid üksteisele sõbrakätt ulatama sundida.

KALLE : Ma kuulsin hommikusöögi ajal hüljest.

MINA : Ahah.

KALLE : Sind ei huvita?

MINA : Eriti ei huvita jah. Ma püüan su tulusid kuludega kuidagi sõbrunema saada, kui sa veel märganud pole.

KALLE : Ma mõtlesin, et lõbustan sind.

MINA : Suur tänu, aga äkki teine kord.

KALLE : Okei. Saan aru. Sa tahad keskenduda.

MINA : Ära arvasid.

Kalle mängib oma leti kohal kellukesega. Mina jätkan tööd.

KALLE : Kuidas seal seis on?

MINA : Niru.

KALLE : Seda ma kartsin. Soovid midagi?

MINA : Vaikust, kui tohib paluda?

KALLE : Okei. Saan aru. Vaikus.

Kalle jätkab leti kohal mängu oma kellukesega. Mina vaatan teda pika pilguga.

KALLE : Vabandust. Vaikus. Vaikus, vaikus, vaikus. Vaikus. Vai-kus. Vaikus. *(Paus, mida häirib vaid kellukese tilin.)* Imelik, kui üht sõna korrutada, kaotab see igasuguse tähenduse.

MINA : *(Peatan oma pilgu Kallel. Võimalikult rangelt.)*

KALLE : *(Lõpetab kellukese tilistamise. Keerab oma suu vabandavalt lukku.)*

Jätkame vaikides. Ma tajun kuidas Kalle tahaks midagi kõnelda. Kui ta just ei tukasta, siis on tema loomulik olek keskmisest jutukam.

KALLE : Tead, ma olen mõelnud, et kui meie kohvikusse astuks kena tütarlaps, et mis ma siis teeks?

MINA : Ah nii?

KALLE : Nii jah. Istume siin kahekesi ja järsku astub meie kohvikusse kena tüdruk.

MINA : Sinu kohvikusse, sa mõtled?

(Klõbistan pliiatsit paberipakil.)

KALLE : Just. Meie kohvikusse. Astub sisse kena tütarlaps.

MINA : Ja küsib tassi kohvi?

KALLE : Ei. Selles nõks ongi! Ta ei küsi kohvi. Ta astub sisse, jääb siia leti juurde seisma ja vaatab. Silmitseb meie kohvikut.

MINA : Mis sa siis teed?

KALLE : Just. Mis ma siis teen? Ma olen sellele mõelnud.

MINA : Mis sa välja mõtlesid?

KALLE : Mina küsin: kas me oleme kohtunud?

MINA : Kliše.

KALLE : Kuula edasi - mina küsin – kas me oleme kohtunud? Ja siis täpsustan: kuigi vaevalt, kohtumist nõnda kena tüdrukuga mäletaksin ma isegi surnult.

MINA : Ikka klišee.

KALLE : Okei. Siis ma viin ta hoopis jalkat vaatama.

MINA : Kenad tüdrukud ei vaata jalkat.

KALLE : Tema vaatab. Ma olen sellele mõelnud.

MINA : Mis kuradi pärast peaks ta sinu kohvikusse astuma?

KALLE : Sest ma olen sellele mõelnud.

MINA : Kenad tüdrukud ei astu sinu kohvikusse. Lihtsalt sellepärast, et sa oled sellele mõelnud.

KALLE : Aga ma olen.

MINA : Unista edasi.

KALLE : Just. Tuleb sisse, jääb seisma ja naeratab. Tal on selline suur suu. Hambaid täis.

MINA : Nagu Cameron Diaz?

KALLE : Cameron Diaz ei ole kena tüdruk.

MINA : Minu arust on.

KALLE : Vat siis tee endale oma kohvik ja las sinna astub see sinu Cameron Diaz! Minu kohvikusse tal asja pole.

MINA : Väga hea.

KALLE : Või kui, siis juba Julia Roberts. Tema on küll kena. Ma ükskord nägin.

MINA : Ka mina olen teda näinud.

KALLE : Sina nägid teda kinos, aga mina... Nägin päriselt.

MINA : Olümpial või?

KALLE : Mis kuradi olümpial!? Päriselt, tänaval. Kui ma New Yorgis olin.

MINA : Julia Roberts ei ela New Yorgis.

KALLE : Mina ka ela, kui sa märganud oled.

MINA : Vot siis ole vait. Kui sa märganud pole, siis mina üritan siin natuke tööd teha. Sinu heaks muide. Kui sa veel märganud pole.

KALLE : Selge. Vabandust. Ma lihtsalt mõtlesin, et lõbustan sind.

MINA : Aitäh, aga äkki hiljem?

KALLE : Saan aru. Vaikus. Vai-kus. Vaikus, vaikus, vaikus. *(Jätkab oma kellukese tilistamist.)*

Ilmub Nikolai.

NIKOLAI : Kell neli on harjutus. Krundil.

MINA : Väga hea.

KALLE : Aga mina kuulsin hommikusöögi ajal hüljest.

NIKOLAI : Sa ei söögi ommikut.

KALLE : Söön küll!

NIKOLAI : Ei söö! Mina juba tean!

KALLE : Söön!

MINA : Ärge ainult karjuge! (*Püüan leida Kalle arvetehunnikus mingeidki esmase seose algeid.*)

NIKOLAI : Mina ei karju. See karjub siin. Lõugab ratta peal.

KALLE : Mina!?

NIKOLAI : Sina jah!

KALLE : Mina ei lõuga!

MINA : (*Lükkab paberid eemale ja käratan.*) Kuidas sa tead, et see just hüljes oli!?

KALLE : Kes?

MINA : See, keda sa hommikusöögi ajal kuulsid?

NIKOLAI : Ta ei söö ommikut!

KALLE : Söön!

MINA : Hüljes!? Kust sa võtad, et see hüljes oli, keda sa kuulsid!?

KALLE : Püha taevas, ma siis hüljest ei tea?

MINA : Ikkagi? Kust sa seda võtad?

KALLE : Mida?

MINA : Hüljest!

KALLE : Mina ei võta hüljest!

MINA : Ütlesid, et kuulsid, hommikusöögi ajal?

KALLE : Ah seda hüljest. Seda ma kuulsin jah.

MINA : Kuidas sa kuulsid?

KALLE : Kõrvadega.

NIKOLAI : Selge see, et kõrvadega! Perse kaudu on raske kuulda!

MINA : Ole vait, Nikolai!

KALLE : Mina sõin hommikust, eks ole...

NIKOLAI : Ta pole kunagi ommikut söönd. Ta pole kunagi ommikut näindki.
Ta ju ärkab kell kaks!

KALLE : Sina ära mölise.

NIKOLAI : Sellepärast, et ma venelane olen?

KALLE : Üleüldse ära mölise.

NIKOLAI : Kuuled. Rassism, puhas rassism!

KALLE : See oli hüljes! Punkt!

MINA : Mis ta siis tegi?

KALLE : Karjus, et... (*Teeb mõned hülgekarjatuse moodi hüüded, aga tegelikult üritab häält lahti hüüda.*) Karjus, et... Kalle, kui ma su kätte saan, siis maha löön. Kivi ei jää kivi peale.

MINA : Hüljes karjus?

NIKOLAI : Ma ju ütlesin: ta ei söö ommikut!

MINA : Hüljes karjus!?

KALLE : Ära röögi!

MINA : Ütle mulle, kas sa pead mind täitsa juhmiks, et sa...

KALLE : Täitsa juhmiks ei pea.

MINA : (*Küsin igaks juhuks üle. Kalle puhul pole see kunagi liigne.*) Hüljes karjus: Kalle, kui ma su kätte saan, siis maha löön? Kivi ei jää kivi peale?

KALLE : Ma sõna-sõnalt nüüd ka ei mäleta. Ma sõin hommikust.

NIKOLAI : Ta ei söö ommikut!

MINA : Oled sa kunagi kuulnud, et hülged räägivad?

KALLE : Mis ta nüüd niiväga rääkis. Rohkem nagu sõimas.

MINA : Vahet pole.

KALLE : Kuidas siis vahet pole!? Kui sind sõimataks?

MINA : Miks sa arvad, et see hüljes oli?

KALLE : Kes siis veel!?

NIKOLAI : Äkki oli mõni kalur, kelle võrgud sa sistaks tegid.

KALLE : Arvad.

MINA : Nikolail võib õigus olla. Hülged reeglina ei sõima.

KALLE : Arvate, et see Lodu?

MINA : Käisid jälle Lodu võrkusid lõhkumas?

KALLE : Mulle ei meeldi, et ta siin meie lahes niimoodi kaladega sahkerdab.

MINA : Selge. See oli Lodu.

KALLE : Keegi see igastahes oli. Kui ma hommikust sõin ja...

NIKOLAI : Ta ei söö ommikut!

KALLE : Aga sina oled jälle venelane.

NIKOLAI : Kuuled, rassism. Puhas rassism.

MINA : *(Olen juba kannatust kaotamas ja seepärast võin ka karjuda.)* Kaduge siit välja!

KALLE : Kuulsid!

NIKOLAI : Ta sulle ütles.

MINA : Välja! Mõlemad!

KALLE : Aga see on minu kohvik.

MINA : Väga võimalik, et enam ei ole. Kui ma su neetud kreedetit deebetiga ära ei lepita, siis võid koos hüljestega akna taga hüüda. Ja mitte ainult hommikuti.

NIKOLAI : Ta ei söö ommikut.

MINA : Välja! Mõlemad!

Lõpuks nad lähevad. Tõmban paberid enda ette ja süvenen neisse, ega märka, kuidas ta sisse astub.

ANDRA TEEDE (s 1988)

Andra Teede on avaldanud luuleraamatuid aastast 2005, töötanud kirjanduskriitiku ja ajakirjanikuna, korraldanud kultuurisündmusi ja kirjastanud raamatuid. 2013. aastal ilmub tema viies luulekogu „Ühe jalaga põhjas. Linnade raamat“. „[Teede] on ironiseeriv, räpane ja hukatuslembene, stiilselt välja peetud dekadents, kuid sealt ei puudu ka intellektuaalne aines ja nooruslik ind,“ on kirjutanud tema teoste kohta luuletaja Mathura (Sirp, 2. september 2009).

Teede on õppinud Tartu Ülikoolis haridusteadusi ja kirjandust. Aastast 2010 õpib ta EMTA Lavakunstikoolis dramaturgi erialal. Tallinnast ja okupatsiooniajast pärit kirjanikuna huvitubki ta kõige rohkem linna ja selle inimeste minevikust ja

lugudest. Lühike resideerumine Taanis tingis teise armastatud teemaderingi – Skandinaavia ja selle kultuuri.

Teede on olnud Eesti Kultuurikapitali Kirjanduse Sihtkapitali luulepreemia nominent ja Tartu kultuuri aasta aunimetuse laureaat noore loovisiku kategoorias.

Andra Teede näidend:

2013 „Estoplast“

III preemia Eesti Teatri Agentuuri 2013. aasta näidendivõistlusel

ESTOPLAST

Näidend valguse tegemisest 29 pildis.

Kuigi näidend põhineb Estoplasti tehase endiste töötajatega läbi viidud intervjuudel, pole see ühe tehase lugu, esitledes pildikesi – realistlikemaid ja illusoorsemaid – okupeeritud Eestist. Tegelikult pole isegi oluline, kas tegemist just Eestiga on, sest bürokraatia ja ärihuvid okupeerivad inimest

täna pea samamoodi kui Nõukogude Liit oma sotsialistlikke vabariike mõned kümnendid tagasi. Eelkõige on see näidend aga inimestest ja nende igapäevast. Mõned lepivad olmerutiiniga, mõned loodavad kusagilt tulevat päästjat, mõned protesteerivad pisikeste aktidega, millest teadlikud vaid nemad ise. Autor on osavalt põiminud argise poetikaga, reaalse abstraktsega, nostalgia kriitikaga ning annab lavastajale näidendi tõlgendamisel vabaduse, öeldes vaid: „Tegelased on erinevas vanuses mehed ja naised, nii palju või vähe kui võtta ja tarvis.“

KATKEND NÄIDENDIST:

PULMAD

Naine: Mina olen juba artell Prestost saati olnud. Alguses olin raamatupidaja. Meil oli juba kodust sees see, et numbrite maailm on kõige puhtam ja selgem maailm. Tulin linna kooli tädi juurde ja muudkui õppisin, vahel hilja ööni arvutasin ette terved õpikud. Nii oligi selge, et minust saab raamatupidaja, aga et ma kohe esimese asjana sain suurde artelli bilansiga raamatupidajaks, seda ei oleks muidugi oodanud. Huvitav ja puhas töö oli, tulin hommikul esimese päikesega, mul oli oma kabinet, uks oli kinni. Vahel oli uks lahti ka, tegin seal kõiki paberitöid. Brigadirid käisid kogu aeg, kui oli vaja normipabereid tuua ja täita või materjali välja nõuda. Materjal oli alguses muidugi üks igavene häda. Me tõime lennukitega bakeliidipulbrit, aga see oli nii kehvasti organiseeritud, et mõnikord ei olnud mitu nädalat materjali. Siis töö seisis, see oli täitsa kummaline, mehed tegid suitsu ja ootasid. Mõni käis minu kabinetis ka istumas, eks me siis puhusime juttu. Tõnu oli siis just bakeliidi pressimise peal brigadir, eks temal oli kogu aeg asja. Ta oli selline pikk mees, siniste silmadega, sportlane, aga natuke nagu kinnine või vaikne. Bakeliidi hais oli küljes, see on natuke nagu kassipissihais, ei ole hea, aga harjud ära. Siis ma mõtlesingi, et mis sa siin istud minu juures, kui juttu teha ei ole, muudkui lihtsalt käib, haiseb ka. Naised nagu vaatasid ka, et misasja see Tõnu mu juures muudkui istub. Ma siis tegin temaga ise juttu, kui ta käis, ei olnud nagu sobilik niisama ka nokitseda oma numbriid, kui teine tuleb siia. Pärast läksime ükskord kinno

ja jalutama. Nii see kurameerimine käis, mulle kohe täisa hakkas meeldima, aga töö ei ikka ei kõlvanud teiste ees, et teised kõik vaatavad. Vahepeal löödi artellid kokku Estoplastiks, see oli põnev aeg. Hakati ehitama meile kohvikut ja katlamaja, igasuguseid asju, siis ei olnud enam ka materjaliga häda, me saime hästi ruttu toodangu 20 protsenti üles. Tehti pesuruumid, Tõnu sai duši all käia, haises kohe vähem. Ma tahtsin ka minna tootvale tööle üle, kui tingimused paranesid, eks tootval töö oli palju suurem palk. Tõnu arvas, et me peaksime kokku kolima, meie asjad olid juba niikaugel. Koos saab korterit ka taodelda ja on muidu lihtsam. Jupp aega kurameerisime. Tookord oli pühapäev, ma mõtlesin terve hommikul, et mis ma selga panen. Valget kleiti ei saanud panna, olin siis heleroosaga. Tõnu tuli tööle täitsa tavaliselt, tal polnud lipsu ega midagi. Päev otsa tegin vaakumpresside peal, käed väsisid ikka algusaegadel ära, aga siis tuli lõunaaeg. Vahetasin kitli oma kleidi vastu ja läksin väravast välja, endal süda puperdas sees. Me saime kokku alles Pärnu maantee nurgal, Tõnu oli must mõned minutid enne tulnud, et keegi ei teaks. Ma ei lubanud. Ta sai tädilt vanad kulunud perekonnasõrmused, mis kullasepp kokku sulatas, nii et SAGS-is olid meil sõrmused võtta, siis see oli Pikal tänaval, Отдел Записи Актов Гражданского Состояния. Vahel veel öeldi ikka, et laulatussõrmus on kristlik sümbol ja seda ei või, aga Tõnu oli mitu korda seal enne rääkimas käinud, kuidas üks või teine riigipea kannab muudkui sõrmuseid, miks siis meie ei või. Võiski. Pärast registreerimist tulime tehasesse tagasi, mõlemad jääme peale lõunat natuke hiljaks. Mina istusin oma pressiga taha ja Tõnu käis tähtsa näoga ringi, tegi omi asju. Kui üks mees talt küsis, et mis ta muudkui naeratab, tõusis mul kõik veri pähe, punastasin nii kõvasti. Aga mitu kuud olime salaja abielus, ega kõik ei peagi teadma. Võib-olla ei olekski teada saanud, kui rahvatantsus ei oleks mu partner lõpuks sõrmust näinud ja suure kära teinud. Küll siis imestati. Jah. Jah. Kõik imestasid, et kuidas me niimoodi salaja saime kurameeritud ja pulmad tehtud, et kuskile kuulda ei olnud. Saime küll, väga hästi saime. Pärast tegime tehase keldris suure pulmapeo, kõiki kutsusime. Isegi juhataja käis ja võttis pitsi. Ma ei ole enam kunagi nii õnnelik olnud, kui sel ajal. See oli üks ilus aeg.

EMA SURM

Töötuba. Naised kõrrepressidel. Töötavad aurus ja lärmis. Vahel tõuseb mõni naine, tassib ruumi 20-kilose koti plastmassigraanuleid. Võetakse redel ja kallatakse suurest kotist plastmassi lehtrisse masina kohal. Kõik on väga argine ja rahulik. Üle masinate lärmi hakkab telefon seinal helisema. Alguses ei kuulu seda, siis tõuseb Naine 1 ja läheb telefoni juurde.

Naine 1 võtab toru. Ta kuuleb helistajat halvasti. Helistatakse, sest tema õde on sõitnud taksoga tehasesse ütleva, et ema on surnud. Me ei kuule õe juttu telefonis. Teised naised töötavad edasi.

Naine 1: Halloo! Halloo, ma ei kuule teid! Kesse? Kerli? Mis Kerli? Aa, Kerli, minu Kerli on siin? No andke...

Naine 1 ootab veidi, kuni tema õde telefonile tuleb.

Naine 1: Mis sa tahad? Ah? Ma ei kuule sind? Sa pead kõvemini rääkima, meil on masinad töös! Kerli! Mis sa tahad! Miks sa sõitsid? Ei, muidugi mind ei olnud kodus, ma olen ju tööl, mul on graafik! Kerli, ütle uuesti, ma jälle ei kuulnud! Ahah! Läksid ema juurde! Ei, ma rääkisin temaga alles möödunud laupäeval! Ei ole midagi, ma rääkisin laupäeval! Mis? Nüüd ma seda jälle ei kuulnud! Mis ust sa lahti ei saanud! Ah? Ah? Kerli! Ütle uuesti! Ma ütlesin, et mis ust! Ah ema ust ei saanud lahti! Ah? No ta ise teeb, lased alt kella! Noh? Mida? Ah! Misasja? Misasja? Misasja?

Naine 1 laseb telefonitorul käest pudeneda. Ta vajub istuma. Ta kuulis, et tema ema on surnud ja terve nädala korteris avastamist oodanud. Teised naised ei ole tema telefonikõnet jälginud, kuid märkavad nüüd kukkumist. Alguses tundub see naljakas. Siis saavad nad aru, et naine ei tee nalja. Nad lähevad tema juurde, et küsida, mis juhtus. Naine 1 ei reageeri nende jutule alguses.

Naine 1: Mu õde...

Teised naised: Mis su õega on? Haige on?

Naine 1: Ei, ma pean...

Naine 1 püüab tõusta, aga ei jaksa. Teised naised aitavad ta energiliselt püsti, nad on ehmunud. Naine 1 võtab toru uuesti kätte, aga kõne on katkenud. Ta hoiab tükk aega telefonitoru käes.

Teised naised: Mis juhtus? Kuku? Halloo? Peaks palderjani tooma.

Naine 1: Ei. Ei taha. Ei. Ma pean vaba päeva võtma. Ma võin öiseks vahetuseks tagasi tulla. Ma pean kohe ära minema.

Teised naised: Graafiku muutmine nii viimasel hetkel ei ole hea toon. Sa pead kollektiiviga arvestama. Nii ikka ei saa.

Naine 1 ei vasta. Teised naised pahandavad selle peale ja lähevad ükshaaval tagasi tööle. Naine 1 seisab üksi keset tuba, paneb telefonitoru tagasi, hakkab lõpuks oma riideid korda sättima. Tõmbab paar korda ninaga, võtab siis oma koti ja lahkub. Teised naised töötavad edasi ja teevad lärmis üksteisele nägusid, mis tähendavad: mis tal nüüd hakkas?

REKLAAM

Loominguline meeskond koguneb laua taga. Lauale pannakse „Vana Toomase“ lamp. Kirjutaja võtab paberi ja mitu pastakat. Loominguline meeskond vaatab lampi siit ja sealt. See ei meeldi eriti kellelegi. Igaüks hakkab midagi ütleva, ahmib õhku, kirjutaja jõuab juba reageerida, aga siis jälle mõte kaob. Vaja on luua eeskirjadele vastav reklaam „Vana Toomase“ lambile.

Loominguline 1: Ee..

Loominguline 2: Amm..

Loominguline 3: Pilt on meil juba olemas.

Loominguline 1: Ahah. Jahah. Väga ilus pilt.

Loominguline 2: Tõepoolest, pildil pole midagi häda. Nüüd on teksti vaja.

Loominguline 1: No see peaks olema nii, et...

Loominguline 3: No nii, et tuleks välja, miks me... Miks me sellise lambi turule paiskame.

Loominguline 1: Me ei paiska turule, me võtame tootmisse.

Loominguline 3: Jajah, kirjutage, et me võtame tootmisse.

Loominguline 2: Katsetehas Estoplast võttis tootmisse lambi „Vana Toomas“.

Kirjutaja paneb kirja. Kõik vaatavad teksti ja annavad selle tagasi kirjutajale.

Loominguline 3: Põhimõtteliselt me tahame öelda, et see on eriline lamp, mis rõhutab meie ajalugu ja eripära.

Loominguline 1: Ajalugu ja eripära ei tohi kasutada. Ei tohi olla.

Loominguline 3: Lamp, mis tekitab tunde, et te olete Tallinna iidse vanalinnas.

Loominguline 1: Ma ei ole kindel, kas tunne on hea. Või iidne vanalinn.

Loominguline 2: Disain iseenesest on huvitav. Võib-olla tuleks rääkida disainist.

Loominguline 1: Peaks rääkima elukeskkonnast. Disaini roll sotsialismis on olla elukeskkonna üldisem arendaja. Sotsialistlik disainer ei mõtle sellele, kuidas teha paremat triikrauda, ta mõtleb, kuidas teha kortsumisvastast materjali.

Loominguline 2: Jajah. Võib-olla nii peakski.

Loominguline 3: Et kuidas siis?

Loominguline 1: Et see uuenduslik valgusti parandab elukeskkonda.

Kirjutaja kirjutab. Kõik on rahul.

Loominguline 2: Peaks ka ütlema, kuidas ta parandab.

Loominguline 1: Mida?

Loominguline 3: Kas romantika tohib öelda? Et teeb elukeskkonna romantiliseks?

Loominguline 1: Kas see ei ole veidi... veidi... noh.

Loominguline 2: Jah. Võib-olla konkreetselt. Et oleks edukas.

Loominguline 1: Me ei soovi edukust, me soovime kirjutada tutvustust lambile, mida katsetehas Estoplast tootma hakkab.

Loominguline 3: Võib-olla kirjutaks, et kujutab Vana Toomast.

Loominguline 2: Kas peaks seletama lahti, mida sümboliseerib Vana Toomas?

Loominguline 1: Sümboliseerimine on veidi liiga... liiga... noh.

Loominguline 3: Pane kirja, et valgusti kujutab Vana Toomast.

Vaatavad lampi. Kirjutaja kirjutab.

Loominguline 1: Võib-olla veel midagi elukeskkonnast?

Loominguline 2: See juba oli.

Loominguline 3: Võib-olla paneks veel ühe pildi?

Loominguline 1: Kas te arvate, et nii sobib? Kirjutaks veel, et katsetehas Estoplast suurendas eelmise viisaastaku jooksul toodangut 24 protsenti.

Loominguline 2,3: Jah, seda võib alati kirjutada.

Loominguline 1: Kas nüüd on kõik?

Kirjutaja kirjutab. Kõik loevad teksti läbi.

Loominguline 3: Tuleb öelda, et võib veel ühe pildi panna.

Loominguline 1: Selge. Aitäh.

Loominguline 3: Aitäh.

Loominguline 2: Aitäh.

PÄEVITAMINE

Näidiste tuba. Öö. Väga palju lampe. Keskealine flanellsärgi ja lohvaka pintsakugaga mees.

Mees siseneb ruumi ja kuulatab tükk aega. Siis hakkab lampe põlema panema, vajutades iga lambi lüliti hoole ja armastusega. Kui lambid põlevad, kuulatab jälle, seistes keset tuba. Siis teeb ukse lahti, kuulatab koridori, tuleb jälle sisse, vaatab kella.

Mees keerab kõik lambid enda poole. Urgitseb pintsaku põuetaskust päikesepillid ja paneb need ette. Võtab siis riidest lahti, jääb aluspükste väele. Seisab valguse käes, keerutab ennast, naudib.

Mees: MMMM... AAA.....

OTT AARDAM (s 1980)

Ott Aardam on näitleja, lavastaja ja näidendikirjutaja, kelle tekstides on tuntav näitlejakeskne lähenemine – olles õppinud näitlejaks ongi tema põhitöö teatris olnud laval. Lavastama ja kirjutama hakkas ta Viljandi teatris Ugala, kuhu Aardam pärast kooli lõppu koos viie kursusekaaslasega tööle läks. Aardam on olnud lavastajana ka Tartu Uue Teatri sünni juures ning töötab hetkel Tallinnas väikeses teatris Theatrum.

Kõik tema Ugala teatris tehtud lavastused on valminud autori enda tekstide põhjal. Esimesed tekstid olid trupipoolsetele ettepanekutele ja muudatustele avatud ning kuigi oma sisult ja vormilt väga erinevad, on nende ühised jooned äratuntavad. Kõiki tema näidendeid ühendab igapäevaste ja olmeliste toimetuste kõrgema mõttega ühendamise püüe, pisisjades laiema pildi nägemine.

Ott Aardami omateksti põhjal Teatris Ugala lavastatud „Mee hind“ pälvis festivalil „Balti Draama 2012“ parima lavastuse auhinna.

Ott Aardami näidendeid:

2007 „Börs ja börsitar“

2008 „Poks“

2011 „Mee hind“

2013 „Jää“

III preemia Eesti Teatri Agentuuri 2013. aasta näidendivõistlusel

JÄÄ

2M + 2N

Vana naine tuleb mehe juurde. Nagu ikka tullakse. Harjumusest. Kiindumusest. Kes neil enam vahet teeb? Kunagi ammu kohtusid ka noor naine ja noor mees. Kirglikult. Ebalevalt. Kohtumised muutuvad ajas nagu kohtujadki. Lausumata sõnad jäävad aga alati lausumata sõnadeks.

Elamata eludeks. Näidendi poetikaga teeb autor kummarduse Jon Fossele: vaikimine kõneleb enam kui sõnad, armastusest räägitakse, kuid seda ei avaldata, soov mäletada on suurem kui tahe mälestusi endaga kaasas kanda. Nii jääbki vaid ühine jäine ruum, kus kohtuvad vana mees ja vana naine, kus kohtuvad noor mees ja noor naine. Kus lõpuks kohtuvad ka vana mees ja noor naine – on üks neist nüüd targem?

TEGELASED:

VANA MEES

VANA NAINE

NOOR MEES

NOOR NAINE

.....

UKSE HÄÄL

KATKEND NÄIDENDIST:

VANA MEES

ma lihtsalt mõtlesin et viin su mõtted mujale

teinekord on ju nii

kui lased korra lahti

lõpetad selle meenutamise ära

siis tuleb meelde

ise tuleb

ei pea pingutama kogu aeg

VÄIKE PAUS

sul on ju laup päris kortsus

VANA NAINE

mul ongi laup kortsus

VANA MEES

see on sellest et sul ei seisa asjad meeles

sellest see laup sul kortsu on läinud
kogu aeg meenutad
ja kortsutad oma otsaesist
sellest ma räägingi
sul on kogu aeg laup kortsus
mingit vahet ei ole
kas meenutad või mitte
sa oled oma elus lihtsalt nii palju asju ära unustanud
asju mis sa ise oled teinud
rääkinud mõtelnud
unistanud
need asjad on sul kõik meelest läinud
ja sul ongi nüüd kortsus laup

VANA NAINE

sa räägid lolli juttu

VANA MEES

ma vaatasin enne
siis kui seentest rääkisin
kas läheb laup vähe sirgemaks
aga ei lähe
sul on kehv mälu lihtsalt
sellepärast sul asjad meeles ei seisa

VANA NAINE

sul endal on ka laup kortsus

VANA MEES

see on vanadusest
aga mul on asjad meeles
kõik on täpselt meeles
mis sa oled mõelnud

unistanud
noorena oli sul väga ilus
laup oli sile
mul on täpselt meeles
PAUS
nagu triigitud valged linad
peale sauna
mis ema on voodisse pannud
VÄIKE PAUS
mõrsjale
VÄIKE PAUS
kased tuuakse tuppa
ja kamber saab kaskede lõhna täis
nii tuleb teha kui meheks saad
kui endale ka naise võtad
VÄIKE PAUS
isegi see on meeles
rääkimata homsest päevast
VÄIKE PAUS
ärkan üles
täpselt enna kella
sellepärast kella enam ei kasuta
siis panen riidesse
ja kohe õue kusele
viskan kanadele midagi ette
siis tagasi tuppa
tuli
vesi
ja munad
siis istun natuke teises toas
selles mugavamas toolis
kuni jälle välja
teen mis vaja

teen majale tiiru peale
aidale tiiru peale
saunale
teen endale tiiru peale
teen mis vaja
siis kartulid
koorida ja keeta
siis uinak
kuni jälle õue vaja minna
jään õue istuma
istun seal
kuni ära väsin
või külm hakkab
nüüd hakkab juba ka külm
mõni päev
enne väsimist
siis tulen tuppa
vesi ja üks muna
heidan pikali
ja ootan une ära
VÄIKE PAUS
lesin seal voodis
pikali
VÄIKE PAUS
ja siis hakkabki meelde tulema
igasugu asju
kõik on kirju
VÄIKE PAUS
lesin seal
VÄIKE PAUS
ja kui rahu ei saa
panen kirja

VANA NAINE

ja siis

VANA MEES

siis jään magama

hommikul loen läbi

ja pliidi alla

või õhtul

kui pole hommikul tule tegemist

VÄIKE PAUS

siiani on kõik läinud pliidi alla

maja ehitus

NAERAB

torm ja pummelung

kõik

laiad põrandalauad

kõige laiemad

aga sina ei olnud mul meeles

sinu olin ära unustanud

täna ei olnud sa mul meeles

VANA NAINE

sa räägid imelikku jutt

käib sul ikka siin keegi

VÄIKE PAUS

iga päev

VANA MEES

käib

VANA NAINE

jutt on sul küll vähe imelik

on imelikumaks läinud

kui eelmisel korral

VANA MEES

ma arvan et nüüd ongi nii
et iga korraga läheb jutt imelikumaks

VÄIKE PAUS

vanus on selline

VÄIKE PAUS

aga asju tuleb meelde aina rohkem

VANA NAINE

mis sul siis meeles on

VANA MEES

praktiliselt kõik
mõni asi tuleb veel juurde
aga ega neid ei saa ju ka lõputult olla
asjad on loetud

VÄIKE PAUS

VANA NAINE

ma ei saa aru
sellest

VANA MEES

ma ise ka ei saa
kõik on meeles
aga aru ei saa

VANA NAINE

sa räägid lihtsalt

VANA MEES

ei räägi

enam ei räägi

PAUS

hobusele võin silma vaadata

vennale kirstus

isale emale

sündimata lapsele

VANA NAINE

jäta järgi

VANA MEES

meie sündimata lapsele

VANA NAINE

jäta järgi

sa ajad mulle hirmu peale

VANA MEES

pole nimegi saanud

VANA NAINE

sa jäta järgi selline jutt

PAUS

loll jutt

VANA MEES

sina ise oled loll

VÄIKE PAUS

nii rõõmus

et häbi võiks sul olla

VANA NAINE

no nii
viimane kord kui siia tulen
ma tulen lihtsalt siit läbi
tulen vaatama
ja siis sõimatkase nägu ka veel täis
tänan väga
viimane kord
enam siia ei tule
VÄIKE PAUS
teised on tänulikud
pakuvad teed
ajavad ilusti juttu
aga sul pole muud kui sõimata
kohvigi pakuvad
kes sa mulle oled et mind sõimad
oled sa mu mees
et sa mind sõimad

PIKK PAUS

VANA MEES

jah

VANA NAINE

mis jah

VANA MEES

jah

VÄIKE PAUS

jah võime ju teha teed
kui sulle niimoodi rohkem meeldib

VANA MEES TEEB TEED

VANA NAINE VAATAB KUIDAS VANA MEES TOIMETAB
VANA MEES VALAB VANALE NAISELE TEED

VANA NAINE
mett

VANA MEES TOOB METT
JOOVAD TEED
PAUS

VANA MEES
mis me nüüd siis teeme
VÄIKE PAUS
oma suure armastusega

VANA NAINE HAKKAB NAERMA
PAUS

TULEVAD NOOR MEES JA NOOR NAINE
VANAD EI VAATA NOORI JA NOORED EI VAATA VANU
VANAD JOOVAD TEED
NOOR MEES ON LÄBI JÄÄ KUKKUNUD – MÄRG
NOOR MEES JA NOOR NAINE RÄÄGIVAD POOLEL HÄÄLEL
NOOR NAINE ITSITAB

NOOR NAINE
võta need ruttu seljast ära

NOOR NAINE
ma toon kuivad

NOOR NAINE LÄHEB ÄRA
NOOR MEES VÕTAB RIIDED SELJAST
NOOR NAINE TOOB RÄTIKU JA KUIVAD RIIDED

NÄEB NOORT MEEST HAKKAB UUESTI NAERMA
VANA MEES VAATAB NOORT NAIST

VANA MEES
mida sa naerad

NOOR NAIN
kas ma teen midagi sooja juua
ma teen teed

NOOR MEES
äkki teil on viina

NOOR NAIN
ma ei tea
on
on küll
vist
ma ei tea
ma vaatan

NOOR MEES
see oleks hea
ja siis tee
pärast
aga kohe oleks hea viina

NOOR NAIN LAHKUB
NOOR MEES RIETUB
NOOR NAIN TULEB TAGASI PUDELI JA KASUKAGA

NOOR NAIN
pane see ka selga

NOOR MEES PANEB KASUKA SELGA
NOOR NAINA ANNAB TALLE PUDELI

NOOR NAINA
terviseks

NOOR MEES
sinu terviseks

NOOR NAINA
sinu tervise
terviseks

NOOR MEES JOOB

NOOR MEES
oi sa raisk
mis asi see on

NOOR NAINA
ma ei tea

NOOR MEES
kuradi kange

NOOR NAINA
võta teed peale

JOOB VANA MEHE TASSIST TEED
PAKUB NOORELE NAISELE PUDELIT

NOOR NAINA

ma ei taha
mis asi see on

NOOR MEES
proovi

NOOR NAINE JOOB

NOOR NAINE
mis asi see on

NOOR MEES
ma ei tea
sina töid

NOOR MEES JOOB VEEL PUDELIST

NOOR MEES
see must jää
sellest ei saa kunagi aru kui paks ta on

NOOR NAINE
ma ütlesin et ära mine
rohkem edasi

NOOR MEES
aga ilus
see mis sealt paistab on nii ilus

PAUS
sa oled ka

VANA NAINE
tuba on sul jahe

NOOR NAINE LÄHEB POEB NOORELE MEHELE KASUKA SISSE

NOOR MEES SUUDLEB NOORT NAIST

KAOVAD KASUKASSE

VANA MEES VAATAB VANA NAIST

VANA NAINE

mis sa vaatad

NOOR MEES VÕTAB PUDELI KASUKA ALLA

NOOR NAINE

ma ei taha

see on nii kibe

VANA MEES ULATAB NOORELE MEHELE OMA TASSI TEEGA

NOOR MEES

joo seda peale

VANA NAINE JOOB OMA TEED

VANA NAINE

tee on hea

magus

mesi teeb tee magusaks

VÄIKE PAUS

hea magus mesi

VANA MEES

mesi ongi magus

PAUS

alati

VÄIKE PAUS

mesi käibki magus
pole mina soolast või kibedat mett saanud

VÄIKE PAUS

lihtsalt suusoojaks öeldakse
ebamugavusest
aga minul ei ole ebamugav
võib vait olla küll

PAUS

mesi on magus
sool on soolane
elu on pikk
mis sa tahad sellega öelda

VÄIKE PAUS

ega mina teda ei korjanud
ja mesilastele ma su komplimenti edasi anda ei oska

VANA NAINE

ma hakkan siis minema

VANA MEES

ma võin sulle purgi kaasa anda
kui sa tahad

VANA NAINE

eks sa anna pealegi

VANA NAINE VÕTAB PURGI

HAKKAB MINEMA